

Ecaterina cea Mare

Ecaterina cea Mare (21 aprilie 1729, Stettin (*Szczecin*), Polonia — 6 noiembrie 1796, Sankt-Petersburg, Rusia) născută **Sophie Augusta Fredericka de Anhalt-Zerbst**, a fost împărăteasă a Rusiei de la 28 iunie 1762 până la moartea sa.

Sub influența guvernantei sale, prinde dragostea pentru limba franceză, gustul pentru sclipirea minții, pentru veselia spontană, pentru vioiciune în scriere și conversație. Dintre toți preceptorii care desăvârșesc educația lui Figchen, cum i se spune familiar Sophiei, numai profesorul de muzică este dezamăgit. La 1 ianuarie 1744, împărăteasa Elisabeta I, fiica lui Petru cel Mare, o cheamă la Curtea Imperială pe Sophia însoțită de mama sa, cu scopul de a vedea cum decurge întâlnirea dintre moștenitorul împărătesei, Peter-Ulrich, fiul surorii sale Anna și tânara prințesă, în vederea căsătoriei.

Ajunsă în Rusia, Sophie realizează repede că pentru a plăcea împărătesei, pentru a se impune demnitarilor, pentru a câștiga simpatia celor slabi și a celor tari, trebuie să devină atât de rusoaică ca și cum s-ar fi născut pe acest pământ. În timp ce Marele Duce Petru – care îi este și văr- își indispuie anturajul afișând mereu maniere nemțești, ea se dedică studiului intens al limbii ruse și a religiei ortodoxe. Din ordinul împărătesei, se stabilește data de 28 iunie 1744 pentru convertirea Sophiei la religia ortodoxă când primește și prenumele de Ecaterina care este și prenumele mamei actualei țarine.

La 21 august 1745 are loc căsătoria dintre prințesa de Anhalt-Zerbst devenită Marea Ducesă a Rusiei Ecaterina și Marele Duce Petru. Ecaterina descoperă, încetul cu încetul, cumplita față a Elisabetei, în spatele imaginii idealizate a țarinei cu inima mare, tot așa descoperă, zi de zi, adevărata Rusie, barbară, crudă, jalnică, dincolo de aparența de civilizație. Cu Petru are de la început o relație proastă și este încă virgină după opt ani de căsătorie, din cauza unei probleme medicale a lui Petru. Pe 20 septembrie 1754, după nouă ani de căsătorie, Ecaterina naște un băiat, Pavel Petrovici, despre care se spune c-ar fi copilul lui Serghei Saltikov -un șambelan chipeș. După naștere, rămâne singură, Serghei este îndepărtat printr-o misiune în Suedia, nu i se permite sa-si vada copilul, care e dus in apartamentele imparatesei. Se refugiază în cărți și citește *Analele* lui Tacitus, *Eseu asupra moravurilor și spiritului națiunilor* de Voltaire, *Spiritul legilor* de Montesquieu. Din aceste lecturi ia lecții de liberalism, visează un regim de bunătate, dreptate, inteligență.

Pe 9 decembrie 1758 naște cel de-al doilea copil, o fată, căreia îi dă numele de Anna; copilul este al contelui Stanislaw-August Poniatowski, care la 23 de ani a citit mult, vorbește mai multe limbi, știe ceva filosofie, este un gentilom cosmopolit de primă clasă. La 25 decembrie 1761 (5 ianuarie 1762, după calendarul gregorian), în ziua de Crăciun, împărăteasa Elisabeta își dă sfârșitul.

Devenit împărat, Petru al III-lea își izolează soția într-un colț al Palatului de Iarnă iar el se instalează cu amanta sa, Elisabeta Voronțova. Ecaterina, însărcinată din nou, de data asta cu Grigori Orlov, va naște pe 11 aprilie un băiat, care va fi încredințat unor rude ale unui servitor devotat. Băiatul, botezat Aleksei, va deveni contele Bobrinski și va fi la originea uneia din familiile cele mai de vază ale Rusiei. În 1762, din ordinul împăratului, este închisă în fortăreața de la Schlusselburg. Este eliberată repede pentru a se evita un scandal, însă, Ecaterina știe acum cum se pune problema: ea sau el, tronul sau închisoarea. "Ferocitatea barbară și dementă a lui Petru al III-lea făcea destul de verosimile intențiile sale de a-și suprima nevasta", va scrie Berenger, însărcinatul cu afaceri al Franței.

Pe măsură ce pericolul devine real, prietenii Ecaterinei privesc cu mai multă seriozitate eventualitatea unei revoluții de palat. Îi dimineața zilei de 28 iunie 1762, Ecaterina care se afla trimisă de soțul său la Peterhof, pleacă spre Sankt-Petersburg; în fața regimentului Imailovski și apoi a celorlalte regimente, contele Kirill Razumovski o proclamă pe Majestatea Sa, împărăteasa Ecaterina, suverană unică și absolută a întregii Rusii. Duminică, 30 iunie 1762, Ecaterina își face o intrare triumfală la Sankt-Petersburg,

salutată de focuri de artilerie și de aclamații însuflețite. Petru al III-lea, chiar în dizgrație și închis, reprezintă o amenințare permanentă pentru tron. La 6 iulie, țarul este asasinat de prietenii împărătesei. Pe 7 iulie ea face public un manifest în care spunea că țarul Petru al III-lea a făcut o violență colică hemoroidală care i-a pus capăt vieții sale.

Spre deosebire de Petru al III-lea, care din nepăsare sau dispreț, a neglijat luni de zile să fie uns împărat de către Biserică, Ecaterina decide ca încoronarea ei să aibă loc la 22 septembrie, la Moscova. Atunci când convoacă pentru prima oară Senatul la Palatul de Vară este îngrozită de tabloul situației financiare și sociale a țării. Ia măsura înființării unei bănci de emisiune, care imprimă hârtie-monedă în funcție de cerințele trezoreriei imperiale. Împinsă de curiozitate se duce să-l vadă în închisoare pe fostul țar Ivan al VI-lea. În fața ei stă un tânăr de 22 de ani, cu chip livid și privirea rătăcită. Proclamat împărat la vârsta de două luni, detronat nici doi ani mai târziu de Elisabeta, el descinde în linie directă din Ivan al V-lea, cel Prost, fratele mai vârstnic al lui Petru cel Mare. La nouă zile după lovitura de stat îl invită pe Diderot la Sankt-Petersburg, pentru a continua imprimarea *Enciclopediei*, a cărei editare tocmai fusese interzisă în Franța, după ce primele șapte volume fuseseră deja publicate cu succes. Diderot refuză politic.

Începe o corespondență cu Voltaire care va dura 15 ani, până la moartea filosofului francez. Ecaterina își dorește să fie demna de elogiile pe care i le aduce Voltaire. Să guverneze ferm după idei liberale. După moartea lui Voltaire, la 30 mai 1778, ea achiziționează biblioteca acestuia care ajunge la Ermitaj alături de biblioteca lui Diderot. Considerându-se continuatoarea operei lui Petru cel Mare, este dornică să facă un monument pe care să-l consacre gloriei predecesorului ei. Inaugurarea statuii din bronz reprezentând pe Petru cel Mare va fi inaugurată la 7 august 1782. Pe soclu e gravat "Lui Petru I, Ecaterina a II-a".

În 1763, pune bazele unor proiecte: un azil de copii orfani, o școală de moașe, un stabiliment de igienă populară, un institut de educație pentru fiicele de nobili (faimosul Institut Smolnii). Aduce muncitori germani să cultive pământurile Ucrainei și ale Volgăi. Speră ca prezența pe pământ rusesc a acestor străini cinstiți, sobri și activi să-i incite pe țărani ruși și să le fie un exemplu. Cheamă în Rusia, medici, dentiști, arhitecți, ingineri, meșteșugari. Înființează o Academie de Științe. O epidemie de variolă care a făcut ravagii în țară, o determină pe împărăteasă în octombrie 1764 să-și facă vaccinul antirujeolic, dând astfel un exemplu întregii națiuni. Începe ceea ce ea consideră a fi marea împlinire a vieții sale, *Nakazul* sau *Instrucțiune în vederea elaborării unui Cod al legilor*. În toamna anului 1766, își prezintă ea însăși opera Senatului. În primăvara anului 1767, deputații încep să se întrebe ce titlu se cuvine pentru împărăteasa ca recunoștință pentru inițiativa sa: "Ecaterina cea Mare", "Preaînțeleapta", "Mama Patriei"? Titlul de **Ecaterina cea Mare** întrunește cele mai multe sufragii. Ea se preface iritată dar de fapt îi place această titulatură.

Succese internaționale

Ecaterina a II a Rusiei

Atunci când August al III-lea al Poloniei moare, îl pune pe tron pe fostul ei amant, Stanislaw Poniatowski sub numele de Stanislaw-August. Franța și Austria, intimidată de forțele rusești masate la granițele Poloniei nu intervin. Polonia, aservită Rusiei, acceptă o alianță polono-rusă contra Turciei, o rectificare a frontierelor în favoarea Rusiei și admiterea creștinilor ortodocși în funcții publice. Este primul succes internațional al Ecaterinei. În 1768 Imperiul Otoman declară război Rusiei. În ianuarie 1772, o convenție secretă este încheiată între Ecaterina a II-a, Frederic al II-lea al Prusiei și Joseph al II-lea al Austriei în vederea unei împărțiri a Poloniei. Rusia anexează Rusia Albă, cu orașele

Polozk, Vitebsk, Orșă, Moghilev, Mstislavl, cu un total de 1.600.000 locuitori. Prusia pune mâna pe Warnia și palatinatele din Pomerelia cu 900.000 de locuitori iar Austria pune stăpânire pe Galiția, populată de 2.500.000 locuitori. Astfel, Polonia este deposedată de o treime din teritoriul său. Tratatul definitiv a fost semnat la Sankt-Petersburg la 5 august 1772. Ecaterina își dorește Crimeea, accesul în Caucaz și în bazinul Dunării, liberă navigație pe Marea Neagră.

În 1773, la 60 de ani, după îndelungi ezitări, filosoful francez Denis Diderot sosește la Sankt-Petersburg. A doua zi după sosire sa, la 29 septembrie 1773 are loc căsătoria Marelui Duce Pavel cu o prințesă germană Wilhelmina, botezată Natalia. În iulie 1774, după șase ani de război cu Turcia, se semnează tratatul de pace la Kuciuk-Kainargi. Rusia obține fortărețele de pe malul Mării Azov, protectoratul asupra Hanatului Crimeii, Kabarda și stepa dintre Bug și Nistru, accesul la Marea Neagră și la Marea Egee, o despăgubire de război de patru milioane și jumătate de ruble și dreptul de a veghea asupra libertății religioase a supușilor creștini ai sultanului. La 21 iulie 1783, țarina anunță, printr-un manifest, anexarea Crimeii. Rusia controlează acum și Marea Neagră. În 1787, sultanul somează Rusia să restituie Crimeea. Este refuzat și asta înseamnă război. Anglia și Prusia se declară de partea Porții Otomane; Franța își proclamă neutralitatea. În 1788, Suedia declară război Rusiei. La 3 august 1790 la Varela este semnat un tratat de pace între Rusia și Suedia. Rusia nu va ceda o palmă din teritoriile sale însă va recunoaște noua formă de guvernământ din Suedia. În ianuarie 1792, la Iași este semnată pacea dintre Rusia și Turcia. Tratatul lasă Rusiei întregul teritoriu situat între Bug și Nistru, recunoaște oficial că regiunile Crimeea și Otsakov sunt rusești și confirmă acordurile de la Kuciuk-Kainargi.

În ianuarie 1793, Rusia și Prusia semnează o nouă convenție în vederea unei noi împărțiri a Poloniei. Rusia ia regiunile Vilnei, Minskului, Kievului, Volhinia și Podolia, în total 3 milioane de noi supuși. Al treilea tratat de împărțire a Poloniei este semnat la 13 octombrie 1795. Rusia și-a însușit Kurlanda și restul Lituaniei până la Niemen. Austria obține Cracovia, Sandomir și Lublin iar Prusiei i-a revenit nord-vestul țării, cu Varșovia. Polonia nu mai există.

Ecaterina cea Mare, bunica

Marele Duce Pavel, fiul Ecaterinei, se căsătorește a doua oară după moartea primei soții cu o altă prințesă germană, Sophie-Dorothea botezată Maria Fiodorovna. La 12 decembrie 1777 se naște fiul lor, Alexandru. Băiatul va fi dus în apartamentul împărătesei și crescut după principiile ei, convinsă că mama și tatăl "Domnului Alexandru" -cum îl numește uneori- n-ar fi știut să trezească în aceeași măsură mintea și sufletul copilului. La 17 luni după nașterea lui Alexandru, Maria Fiodorovna aduce pe lume un alt băiat, căruia Ecaterina îi dă numele Constantin. O aduce la curte pe doamna de Lieven pentru a dirija educația nepoatelor sale. Ca educator pentru mării-ducei îl aduce pe Cesar-Frederic de Laharpe, un îndârjit republican elvețian de 29 de ani. Cu trecerea timpului este tot mai hotărâtă să-l îndepărteze de la tron pe fiul ei Pavel, în favoarea nepotului ei, Alexandru. La 28 septembrie 1793 are loc căsătoria Marelui Duce Alexandru cu o prințesă germană, Luise de Baden, botezată Elisabeta Alekseievna.

La Sankt-Petersburg, la Palatul de iarnă în 1796 se stinge din viață. Procurorul general Samoilov anunță "Împărăteasa Ecaterina a murit și fiul său, împăratul Pavel, a urcat pe tron."